

Fővárosi ügyek.

Az autobus-ügy.

— Győzött a Pesti Hirlap álláspontja. —

Ismeretes, hogy tavasszal a tanács javaslatával szemben, amely az autóbusz-ügyet vállalati uton kívánta megoldani *mindenáron*, milyen erős küzdelmet fejtettünk ki lapunk hasábjain, hogy a tanácsot a közérdeknek megfelelő álláspontra kényszerítsük. Allandóan az érvek egész sorozatával amellettt harcoltunk, hogy a *monopóliumot* nem szabad kiadni a kézből, a kocsik beszerzésére, esetleg az üzemre *nemzetközi pályázatot* kell hirdetni és végül felhívtuk a törvényhatóság figyelmét arra, hogy a házi kezelés keretén belül se bizza a végleges döntést a tanácsra, mert a sok kellemetlen kijárók és érdekelt protektorok zaklatásai folytán itt is úgy járhatunk, mint az autotaxinál, ahol a tanács *kéz alatt* a közgyűlés intencióinak ellenére és a közérdek arcucsapásával adott monopóliumot egy favorizált vállalatnak. Hogy ma már a tanács is belátja ennek a *gyöngeségének* súlyos hátrányait, az, sajnos, nem változtat azon a tényen, hogy az autotaxi-vállalat nem a közönség várakozásának megfelelően teljesíti kötelességét.

Pénteken — mint azt előre jelentettük — a pénzügyi bizottság foglalkozott az autobuskérdéssel és teljes egészében magáévá tette a Pesti Hirlap álláspontját, — még pedig egyhangulag. Ebben elvitázhatatlan érdeme van a bizottság ideálisan korrekt magatartásán kívül dr *Vázsonyi Vilmosnak*, aki gyöngékedése dacára megjelent az ülésen, hogy tartalmas, meggyőző beszédével biztosítsa az egyhangu döntést.

Sajnos, hogy Vázsonyi kissé későn érkezett. Az autobus-ügyet ugyanis a tanácsnak az a javaslata előzte meg, hogy a főváros járuljon hozzá évi 25.000 koronával a kőbányai fizetésképtelenné lett Terápia-vállalat fürdőjének 400 ezer koronás vételárához és a fürdőt ajándékozza azán az országos népfürdő-vállalatnak. A bizottság — Vázsonyi távollétében — 18 szóval 12 ellen elfogadta a tanács előterjesztését.

A pénzügyi bizottság kedden délelőtt dr Bódy Tivadar alpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen Muzsikó István fogalmazó volt az előadó. A bizottság a napirend első tárgyaként a tanácsnak a kőbányai Terápia-fürdő megvételére vonatkozó és általunk már ismertett előterjesztését tárgyalta. Ezzel a kérdéssel a pénzügyi bizottság a költségvetés tárgyalása kapcsán is foglalkozott, ekkor azonban levették a napirendről azzal, hogy különállóan viszik majd a bizottság elé. Ez most megtörtént. Az előterjesztés rövid ismertetése után, amely abból áll, hogy az Orsz. Népfürdő Egyesület a Kőbányán lévő Terápia-fürdőt 400.000 koronáért átveszi, a pénzt kölcsön útján szerzi be, még pedig a főváros garanciája mellett és a főváros évi 25.000 koronával járul hozzá a kölcsön törlesztéséhez, megindult a vita, amelyet dr Pető Sándor nyitott meg, aki kijelentette, hogy korábbi álláspontjához következetesen ma is kéri ennek a tárgynak a napirendről való levételét. Az Országos Népfürdő Egyesület lényegileg eddig semmit sem produkált, amit legjobban bizonyít az, hogy a VI. kerület külső részén is kapott megfelelő telket népfürdő céljaira, de a fürdőt mindeztideig nem építette fel. Ily üzemvárosítása nem a főváros feladata, annál kevésbé, mert hisz a főváros amugy is sok milliót költ el fürdőkre. Az ügyosztály által előterjesztett mód nem segélyezés, hanem azt jelenti, hogy a főváros fizeti ki az egész fürdőt. — Dr Hajós Zsigmond szintén nem járul hozzá az előterjesztéshez, mert ennek egész rizikója a fővárost terheli. Még akkor sem venné meg a fürdőt, ha a főváros pénzügyi helyzete jobb volna, de különben is, ha a fürdő életképes, ugy a magánvállalkozás kezében is élet-

képes lesz. — Almády Géza tanácsos reflektált ezután a felszólalásokra. Az Országos Népfürdő Egyesület — ugymond — intenzív munkát fejt ki, propagálja a fürdőügyet és a köztisztaságot, ami közegészségügyi szempontjából az egész országra rendkívül fontos. Igaz, amit Pető mondott, hogy a külső Váci-uton áthelyezett telken a fürdő a mai napig nem épült fel, ennek azonban két oka van. Az első az, hogy nem tudták, vajon a területre nem lesz-e fővárosi kislakások céljaira szükség, a második pedig, mert oly intézményt óhajtottak létesíteni, amely igen sok pénzt igényel, az egyesület pedig ennyi pénz felett nem rendelkezett. A népfürdő egyesület hivatalos felszólítást kapott ennek a kőbányai fürdőnek átvételére. A kérdést akkor alaposan megvizsgálták és elismeri, hogy voltak közvetítők, akik az egyesület és a fürdőtulajdonos között ezt az üzletet létre akarták hozni, az ő kívánságára azonban a közvetítőket azonnal kikapcsolták. Ezután megbecsültették az ingatlant és a fürdőépületet, pénz után néztek és sikerült is pénzintézetből 5% százalékos alapon kölcsönajánlatot kapni. Ez a fürdő az egyesületnek nem üzlet, mert a munkáját, nevét, becsületét adja érte, a főváros jogai pedig minden irányban biztosítva vannak. Ez tiszta dolog, amely csupán közérdekből történik, amit legjobban bizonyít az, hogy a polgármester máskülönbben nem adta volna oda magát ennek az ügynek propagálására. — Dr Bárczy István polgármester röviden kiegészítette még Almády Géza előadását és kijelentette, hogy a főváros nyugodtan bízhatja a fürdő vezetését a népfürdő egyesületre. Csodálja azt az ellenszenvet, ami ezt a kérdést kíséri, hisz népfürdők létesítése első sorban állami feladat. Majd elismeréssel szólott Almády Gézának e kérdésben kifejtett tevékenységéről. — Dr Havass Rezső és Földváry Imre szintén az előterjesztés mellett foglalnak állást, míg Leitner Adolf ellenezte annak elfogadását, mert a főváros egy ingatlanért, amely 300.000 koronára van becsülve, 400.000 koronát fog fizetni és 5%-os törlesztés helyett 6¼ törlesztést fizet, ami szintén nagy differencia. — A bizottság végül tizennégy szóval nyolc ellenében elfogadta a tanács előterjesztését.

* * *

A pénzügyi bizottság ezután tárgyalta a tanácsnak az autobusz-közlekedés ügyében készített és ismeretes határozati javaslatát, amelyet a pénteki ülésen Till Antal tanácsjegyző ismertetett. Az előterjesztés ismertetése után dr Bárczy István polgármester kijelentette, hogy a határozati javaslat mai formájában eltér a közlekedési bizottság elé terjesztett javaslatától, amennyiben kihagyták belőle a Széchenyi-fürdői vonalat, mert ez alárendelt kérdés. A tanácsot állásfoglalásában az az elv vezette, hogy magánvállalkozó részére kizárólagossági jogot nem ad, hanem azt a főváros részére fogja fenntartani. A városnak szabad rendelkezési joga kell, hogy legyen ilyen közlekedési eszköz és különösen a vonalak megállapítása felett. Ez volt a főve a tanács határozati javaslatának.

Az előterjesztés felett vita indult meg, amelyet dr Springer Ferenc nyitott meg. Kétségtelen — mondotta — hogy a tanácsnak bizonyos elvi szempontot érvényesítenie kell és hogy a közüzmek tekintetében a főváros nem haladhat retrográd irányban. Helyesli a tanács elvi álláspontját, csodálja azonban, hogy ebben a kérdésben két egymással teljesen ellentétes előterjesztés került a törvényhatósági bizottság tagjai elé. Ennek köszönhető, hogy a bizottsági tagok nagy részében aggályok merültek fel ebben a kérdésben a házi kezelés életbeléptetése iránt. Megnyugodhatnak a tanács előterjesztésében, ha tudná, hogy a főváros anyagi érdekeltége nem fog csorbát szenvedni. Az ügyosztály előterjesztése, amely az angolok által beterjesztett ajánlattal foglalkozik, kiemeli, hogy a főváros 1914. január 1-én azonnal 84 kilométeres vonalhálózatot jut és a tanács előterjesztése a kérdés megoldását 1920-ig kitolja és akkor fokozatosan akarja életbeléptetni, de csak 42 kilométer lenne a vonalhálózat. A házi kezelésre a főváros 176.000 koronát fizetne rá, míg a vállalati kezelésben 457.000 koronát kapna azonnal. Ez oly differencia, amely bizony gondolkodóba ejtheti az embereket. Ilyen és más részletek is vannak, amelyek természetesen kétséget támasztanak ő benne is, bár a kérdés eldöntését a tanács által most benyújtott határozati javaslat lényegesen megkönnyíti, mert most csak afelett határoz a pénzügyi bizottság, vajon a concessziót megtartsa-e a főváros a maga részére vagy nem. Mindenesetre nagy felelősség hárul a bizottság tagjaira, amikor ebben a kérdésben a döntő szót kimondják.

Havass Rezső szerint érthetetlen, hogy a tanács miért nem akarja a dolgot a budapesti villamos városi vasut r. t. bekapcsolásával megoldani. Ez a közlekedési vállalat nagyobb felében a városé, itt van egy kész bevezetett közlekedési szerv, amelynek kezelése, ügyvitele kifogástalan és amelynek révén könnyen létesíthető volna ez a közlekedés. Sok bizottsági taggal beszélt erről a kérdéssel, azért valamennyien helyeselték a megoldásnak ezt a módját.

Jencs Vilmos nincs egy nézetten Havassal és elfogadja a tanács előterjesztést. Különbben is a közönség körében az a nézet terjedt el, hogy a főváros egyáltalán nem akar autobusz-közlekedést életbeléptetni, mert a vasúttársaságok ennek ellenállanak. Ezt az álláspontot végre vissza kell utasítania a törvényhatósági bizottságnak.

Ezután Vázsonyi Vilmos szólalt fel, aki szerint az ügyosztály tulzott, amikor a házi kezelés ellen kifejezetten állást foglalt és oly érveket hozott fel, amelyek természetesen maguk után vonták azt a hatást, hogy a házi kezelés ellen mindinkább állást foglalt a közvélemény. Hogy egyes körök ellenségei a kommunizálásnak, az onnan magyarázható, hogy ebben a kérdésben oly terrénura is léptek, ahol nem lett volna helye a kommunizálásnak. Kommunizálásnak azonban minden monopóliummal szemben helye van és ezért e téren minden lehető monopóliumot meg kell szüntetni. A második terrénura a kommunizálásnak ott van, ahol uzsorával állunk szemben, itt azonban csak addig jogosult ez, amíg az uzsora fennáll. Ezenkívül a belső házi szükségletek ellátására is jogosult a házi kezelés, így például a kövezésnél, mert hiszen a főváros önmagának kövez. Amikor az autobusz-kérdést tárgyalják, vita tárgyat sem képezheti az, hogy magánembernek vagy magántársaságnak a főváros kizárólagossági jogot nem adhat. Más kérdésben lehetne erről szó, de ebben a kérdésben nem. Mutassanak rá a házi kezelés ellenségei, van-e a házi kezelésnek egyetlen olyan terrénura, ahol ez a kezelés nem vált volna be. De ragaszkodik azért is a házi kezelés rendszeréhez, mert ez pénzügyi szempontból is előnyös, mint hogy a főváros ezzel jövedelemszaporulathoz jut. Előnyös szociális szempontból is a házi kezelés rendszere, mert a munkabérek alakulására igen jótékony hatással van és előnyös azért ebben a kérdésben, mert véget kell vetni annak, hogy a városal szerződésben álló társaságok befolyást gyakoroljanak a városi közlekedésre. Örül, hogy ez a rendszer ma már alig áll fenn. Nem hajlandó újabb monopólium létesítésére segédkezni nyújtani. Ha az üzem házi kezelésben van és ilymódon történik visszaélés, úgy azt egy tollvonással megszüntethetik, de ha szerződési alapon állanak olyanokkal, akik a városi életben is részt vesznek és ekkor történnek ily visszaélések, ezt nem tudják megszüntetni. Ami azokat a számadatokat illeti, amiket az ügyosztály és a vita során mások is felhoztak, azt kérdezi, hogy a város, amely sok tekintetben előnyösebb helyzetben van, mint a magánvállalkozás, miért tud bizonyos dolgokat csak deficitel vezetni, holott magánosok ugyanannál a dolgnál nyernek. Ha látja a nagy erőlködést a vállalkozás után, gondolkodóba esik, hogy még sem lehet oly rossz üzlet az autobusz-üzlet. A város éppen olyan gazdaságosan, sőt gazdaságosabban tud dolgozni, mint a magánvállalkozás. Ha a városi villamos vasutnak a felét meg tudta venni a főváros, akkor a logika azt parancsolja, hogy hat-hét milliós befektetéstől ne riadjanak vissza akkor, amikor az autobusz-közlekedésnek házi kezelésbe való vételéről van szó.

Elfogadja a tanács javaslatát, annak a kikötése mellett, hogy a tanács bizonyos határidőn belül köteles az autobusz-közlekedést életbeléptetni. Meg kell csinálni az autobuszt a közönség szempontjából, ha kell, a meglévő közlekedési vállalatok ellen is, hogy megtörjék azoknak gáncoskodását. Az a véleménye, hogy az autobuszszal föltétlenül uralni fogja a főváros a közlekedést. Óhajta azonban, hogy e kérdésben ne legyen olyan huzavona, amilyen az autotaxi körül volt.

Bódy Tivadar elnöklő alpolgármester erre azt kérte, hogy ezt a határidőt egy évben szabják meg, mert annyi időt vesz igénybe a mai omnibusztársaság szerződésének felmondása és a vállalat átvétele. Feleki Béla viszont azt kívánta, hogy az autobusz életbeléptetésére vonatkozó javaslat legkésőbb május végéig a közgyűlés elé kerüljön. A bizottság ezután elfogadta a tanács előterjesztését és magáévá tette Feleki indítványát is.